

Kooibosch en Luttickduin

Wandelen door een roerige geschiedenis

In de kop van Noord-Holland ligt bij Callantsoog een bijzonder stukje duin, omgeven door bollenland, paardenweitjes en een camping. Naast dit Luttickduin ligt een al even bijzondere postzegel natuur: het Kooibosch. Centraal in dit bos bevindt zich een zeldzaam perceel blauwgrasland.

Tekst: Jos Lap

Moeraskartelblad
Foto: Ronald van Wijk

Het Luttickduin en Kooibosch zijn nog relatief nieuwe gebieden, ontstaan na de roerige Middeleeuwen waar het kustgebied boven Petten door woeste stormen grotendeels verdween en veranderde in een waddegebied (de Zijpe) met kleine en grote eilanden. Vanaf de zestiende eeuw werd dit kustgebied langzamerhand weer definitief teruggewonnen op de zee door dijken aan te leggen en duingroei te bevorderen. Zo ontstond een smalle kuststrook zoals we die nu kennen met daarachter polders. Maar voor het zover was zorgde op 1 november 1570 de Allerheiligenvloed er voor dat bewoners Callantsoog (het Oghe) moesten ontvluchten. Duinen werden weggeslagen en de nieuwe polders liepen vol water. Er ontstonden twee

Graslanden Kooibosch vanuit de lucht
Foto: Robert Steenbergen

grote doorbraken. Het Kooibosch is een overblijfsel van een doorbraak net als het Luttickduin dat vrij kwam te liggen van de rest van de duinen. Min of meer door toeval, of noem het een wonder, zijn beide gebieden in de loop der eeuwen ontsnapt aan 'ontginners en landinrichters'. Het Kooibosch maakte lange tijd deel uit van de Heerlijkheid Callantsoog en was in bezit van de familie Prévinaire. Die gebruikte het gebied vooral voor de jacht.

Verborgene oase

Het Kooibosch en Luttickduin worden sinds 1973 beheerd door Staatsbosbeheer. Boswachter Frans Erinkveld leidt ons op een vroege voorjaarsdag rond in 'zijn domein', een gebied waar hij al heel lang met veel plezier werkt en rondleidingen verzorgt. De zon schijnt dan wel maar de wind is erg fris als we het bos verlaten en het centrale hooiland in het Kooibosch op lopen. Voor wie hier nooit eerder is geweest een verrassende overgang. Naar schatting 3,5 hectare

grasland strekt zich voor ons uit, omzoomd door bomen met nog heel prille blaadjes van het bos. Een verborgen oase van rust. Er bloeit nog niet veel. Een enkele dotterbloem laat zich zien, moeraskartelblad komt op. Maar je voelt dat dit natte grasland over een, twee maanden vol staat met bloemen. Een kleine bruine kikker springt weg, er volgen er nog veel meer.

Het hooiland is eeuwenoud en van oorsprong een verlande kreek. Omdat het niet wordt bemest en ontwaterd staat het schraalgrasland - ook blauwgrasland genoemd - vol met bijzondere planten waaronder vijf soorten orchideeën, vlozegge, blauwzegge en galigaan. Eenmaal per jaar - aan het einde van de zomer - wordt het hooiland gemaaid en het gras afgevoerd. Het grasland wordt omzoomd door iepen en essenhakhoutbosjes. Frans gaat om de paar jaar met vrijwilligers de strook hakhoutbos te lijf. De stoppels of stoven komen zo weer in het licht te staan, een ideale plek voor allerlei bijzondere mossen. Biologen van Staatsbosbeheer hebben in het Kooibosch meer dan zestig soorten mos gevonden.

We staan even stil bij een bloeiend krentenboompje, een soort die je in de omgeving meer ziet. Hier en daar bloeit speenkuid. En we komen bij een plek waar gaspeldoorn bloeit. Frans: "Gaspeldoorn is een struik die door Napoleon is ingevoerd. Het diende vanwege zijn gemene stekels als afrastering voor vee."

Het bos bevat ook de resten van een eendenkooi, al niet meer in gebruik

Groene specht
Foto: René van Rossum

Boswachter Frans Erinkveld

Foto: Jos Lap

sinds 1830 en voor het laatst uitgegraven in 1947. De plas is het restant van een wiel - een diep gat dat is ontstaan door het kolkende water bij een dijkdoorbraak. De 'vangarmen' van de eendenkooi zijn grotendeels dichtgegroeid en verland.

Luttickduin

Ten noorden van het Kooibosch bevindt zich het Luttickduin dat bestaat uit kleine binnenduintjes begroeid met buntgras, heide en bomen. Een aantal jaar geleden is daar nog de Garnekuul aan toegevoegd, oorspronkelijk akkerland bestemd voor recreatiewoningen maar in overleg met de eigenaar omgezet in een klein nollengebied.

Aan de westkant van het Kooibosch bevinden zich de - vrij toegankelijke - 'Nieuwe bossen': van oudsher een stuk bollengrond dat is ingericht en aan Staatsbosbeheer is overgedragen. Tussen het Kooibosch en de Nieuwe Bossen bevindt zich een strook water met riet dat fungeert als zuivering wanneer het water uit het omliggende land naar het Kooibosch stroomt.

Excursies

Het Kooibosch zelf (25 hectare) is niet vrij toegankelijk. Jammer, maar er is wel iets voor te zeggen. Frans: "Je moet er niet aan denken als hier met brommers wordt gereden of honden loslopen. Vanwege de bijzondere plan-

ten natuurlijk, maar ook vanwege de bijzondere vogels die hier voorkomen." En hij somt op: havik, buizerd, boomvalk, sperwer, braamsluiper, nachtegaal, verschillende soorten spechten, rietgors, groenling, noem maar op. En soms de wielewaal en de grauwe vliegenvanger. In de winter zoeken houtsnippen er bescherming.

Het goede nieuws is dat Staatsbosbeheer regelmatig wandelingen door het Kooibosch organiseert. Zoek daarvoor op de website staatsbosbeheer.nl of vvtvtopvanholland.nl.

Luttickduin is vrij toegankelijk en is opgenomen in verschillende lokale wandelingen. Het maakt ook onderdeel uit van het wandelnetwerk Noord-Holland en het Nederlands Kustpad (etappe Callantsoog-Anna Paulowna).

Wie meer wil lezen over het ontstaan van Callantsoog, Kooibosch en Luttickduin kan terecht in de serie Duinen en Mensen: Noordkop en Zwanenwater. •

Lezersactie

Staatsbosbeheer organiseert speciaal voor donateurs van Duinbehoud op woensdagochtend 12 juli een exclusieve excursie door het Kooibosch. Wil je mee? Meld je dan aan via: f.erinkveld@staatsbosbeheer.nl Maximaal 15 deelnemers.